

ಶ್ರೀಃ
ಶ್ರೀಮತೇ ರಾಮಾನುಜಾಯ ನಮಃ
ಶ್ರೀಮತೇ ನಿಗಮಾಂತಮಹಾದೇಶಿಕಾಯ ನಮಃ
ಶ್ರೀಸೀತಾಲಕ್ಷ್ಮಣಭರತಶತ್ರುಘ್ನಹನುಮತ್ಸಮೇತ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರ ಪರಬ್ರಹ್ಮಣೇ ನಮಃ

ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣೇ ವಾಲ್ಮೀಕೀಯೇ ಆದಿಕಾವ್ಯೇ ಅರಣ್ಯಕಾಂಡೇ

॥ ಷೋಡಶಃ ಸರ್ಗಃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ಶ್ರೀ ರಂಗರಾಮಾನುಜ ಮಹಾದೇಶಿಕನ್

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ಶ್ರೀಃ
ಶ್ರೀಮತೇ ರಾಮಾನುಜಾಯ ನಮಃ
ಶ್ರೀಮತೇ ನಿಗಮಾಂತಮಹಾದೇಶಿಕಾಯ ನಮಃ
ಶ್ರೀಸೀತಾಲಕ್ಷ್ಮಣಭರತಶತ್ರುಘ್ನಹನುಮತ್ಸಮೇತ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರ ಪರಬ್ರಹ್ಮಣೇ ನಮಃ

|| ಷೋಡಶಃ ಸರ್ಗಃ ||

ಲಕ್ಷ್ಮಣೇನ ಹೇಮಂತತೋರ್ವರ್ಣನಂ ಭರತಸ್ಯ ಪ್ರಶಂಸನಂ ಶ್ರೀರಾಮಸ್ಯ
ಲಕ್ಷ್ಮಣೇನ ಸೀತಯಾ ಚ ಸಹ ಗೋದಾವರ್ಯಾಂ ಸ್ನಾನಂ

ವಸತಸ್ತಸ್ಯ ತು ಸುಖಂ ರಾಘವಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ |
ಶರದ್ವ್ಯಾಪಾಯೇ ಹೇಮಂತಖುತುರಿಷ್ಟಃ ಪ್ರವರ್ತತ || 3.16.1 ||

ಸ ಕದಾಚಿತ್ ಪ್ರಭಾತಾಯಾಂ ಶರ್ವರ್ಯಾಂ ರಘುನಂದನಃ |
ಪ್ರಯಯಾವಭಿಷೇಕಾರ್ಥಂ ರಮ್ಯಾಂ ಗೋದಾವರೀಂ ನದೀಂ || 3.16.2 ||

ಪ್ರಹ್ಲಃ ಕಲಶಹಸ್ತಸ್ತು ಸೀತಯಾ ಸಹ ವೀರ್ಯವಾನ್ |
ಪೃಷ್ಠತೋಽನುವ್ರಜನ್ ಭ್ರಾತಾ ಸೌಮಿತ್ರಿರಿದಮಬ್ರವೀತ್ || 3.16.3 ||

ಅಯಂ ಸ ಕಾಲಃ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಃ ಪ್ರಿಯೋ ಯಸ್ತೇ ಪ್ರಿಯಂವದ |
ಅಲಂಕೃತ ಇವಾಭಾತಿ ಯೇನ ಸಂವತ್ಸರಃ ಶುಭಃ || 3.16.4 ||

ನೀಹಾರಪರುಷೋ ಲೋಕಃ ಪೃಥಿವೀ ಸಸ್ಯಮಾಲಿನೀ |
ಜಲಾನ್ಯನುಪಭೋಗ್ಯಾನಿ ಸುಭಗೋ ಹವ್ಯವಾಹನಃ || 3.16.5 ||

ನವಾಗ್ರಯಣಪೂಜಾಭಿರಭ್ಯರ್ಚ್ಯ ಪಿತೃದೇವತಾಃ |
ಕೃತಾಗ್ರಯಣಕಾಃ ಕಾಲೇ ಸಂತೋ ವಿಗತಕಲ್ಮಷಾಃ || 3.16.6 ||

ಪ್ರಾಜ್ಯಕಾಮಾ ಜನಪದಾಃ ಸಂಪನ್ನತರಗೋರಸಾಃ |
ವಿಚರಂತಿ ಮಹೀಪಾಲಾ ಯಾತ್ರಾರ್ಥಂ ವಿಜಿಗೀಷವಃ || 3.16.7 ||

ಸೇವಮಾನೇ ದೃಢಂ ಸೂರ್ಯೇ ದಿಶಮಂತಕಸೇವಿತಾಂ |
ವಿಹೀನತಿಲಕೇವ ಸ್ತ್ರೀ ನೋತ್ತರಾ ದಿಕ್ ಪ್ರಕಾಶತೇ || 3.16.8 ||

ಪ್ರಕೃತ್ಯಾ ಹಿಮಕೋಶಾಡ್ಯೋ ದೂರಸೂರ್ಯಶ್ಚ ಸಾಂಪ್ರತಂ |
ಯಥಾರ್ಥನಾಮಾ ಸುವ್ಯಕ್ತಂ ಹಿಮವಾನ್ ಹಿಮವಾನ್ ಗಿರಿಃ || 3.16.9 ||

ಅತ್ಯಂತಸುಖಸಂಚಾರಾ ಮಧ್ಯಾಹ್ನೇ ಸ್ಪರ್ಶತಃ ಸುಖಾಃ |
ದಿವಸಾಃ ಸುಭಗಾದಿತ್ಯಾಶ್ಚಾಯಾಸಲಿಲದುರ್ಭಗಾಃ || 3.16.10 ||

ಮೃದುಸೂರ್ಯಾಃ ಸುನೀಹಾರಾಃ ಪಟುಶೀತಾಃ ಸಮಾರುತಾಃ |
ಶೂನ್ಯಾರಣ್ಯಾ ಹಿಮಧ್ವಸ್ತಾ ದಿವಸಾ ಭಾಂತಿ ಸಾಂಪ್ರತಂ || 3.16.11 ||

ನಿವೃತ್ತಾಕಾಶಶಯನಾಃ ಪುಷ್ಯನೀತಾ ಹಿಮಾರುಣಾಃ |
ಶೀತವೃದ್ಧತರಾಯಾಮಾಸ್ತ್ರಿಯಾಮಾ ಯಾಂತಿ ಸಾಂಪ್ರತಂ || 3.16.12 ||

ರವಿಸಂಕ್ರಾಂತಸೌಭಾಗ್ಯಸ್ತುಷಾರಾರುಣಮಂಡಲಃ |
ನಿಃಶ್ವಾಸಾಂಧ ಇವಾದರ್ಶಶ್ಚಂದ್ರಮಾ ನ ಪ್ರಕಾಶತೇ || 3.16.13 ||

ಜ್ಯೋತ್ಸ್ನಾ ತುಷಾರಮಲಿನಾ ಪೌರ್ಣಮಾಸ್ಯಾಂ ನ ರಾಜತೇ |
ಸೀತೇವ ಚಾತಪಶ್ಯಾಮಾ ಲಕ್ಷ್ಯತೇ ನ ಚ ಶೋಭತೇ || 3.16.14 ||

ಪ್ರಕೃತ್ಯಾ ಶೀತಲಸ್ಪರ್ಶೋ ಹಿಮವಿದ್ಧಶ್ಚ ಸಾಂಪ್ರತಂ |
ಪ್ರವಾತಿ ಪಶ್ಚಿಮೋ ವಾಯುಃ ಕಾಲೇ ದ್ವಿಗುಣಶೀತಲಃ || 3.16.15 ||

ಬಾಷ್ಪಚ್ಛನ್ನಾನ್ಯರಣ್ಯಾನಿ ಯವಗೋಧೂಮವಂತಿ ಚ |
ಶೋಭಂತೇಽಭ್ಯುದಿತೇ ಸೂರ್ಯೇ ನದಧ್ವಿಃ ಕ್ರೌಂಚಸಾರಸೈಃ || 3.16.16 ||

ಖರ್ಜೂರಪುಷ್ಪಾಕೃತಿಭಿಃ ಶಿರೋಭಿಃ ಪೂರ್ಣತಂಡುಲೈಃ |
ಶೋಭಂತೇ ಕಿಂಚಿದಾಲಂಬಾಃ ಶಾಲಯಃ ಕನಕಪ್ರಭಾಃ || 3.16.17 ||

ಮಯೂಖೈರುಪಸರ್ಪಧ್ವರ್ಗಿಮನೀಹಾರಸಂವೃತ್ತೈಃ |
ದೂರಮಭ್ಯುದಿತಃ ಸೂರ್ಯಃ ಶಶಾಂಕ ಇವ ಲಕ್ಷ್ಯತೇ || 3.16.18 ||

ಆಗ್ರಾಹ್ಯವೀರ್ಯಃ ಪೂರ್ವಾಹ್ಣೇ ಮಧ್ಯಾಹ್ನೇ ಸ್ಪರ್ಶತಃ ಸುಖಃ |
ಸಂರಕ್ತಃ ಕಿಂಚಿದಾಪಾಂಡುರಾತಪಃ ಶೋಭತೇ ಕ್ಷಿತೌ || 3.16.19 ||

ಅವಶ್ಯಾಯನಿಪಾತೇನ ಕಿಂಚಿತ್ಪ್ರಕ್ಲಿನ್ನಶಾದ್ವಲಾ |
ವನಾನಾಂ ಶೋಭತೇ ಭೂಮಿನಿವಿಷ್ಟತರುಣಾತಪಾ || 3.16.20 ||

ಸ್ಪೃಶನ್ ಸುವಿಪುಲಂ ಶೀತಮುದಕಂ ದ್ವಿರದಃ ಸುಖಂ |
ಅತ್ಯಂತತ್ಯುಷಿತೋ ವನ್ಯಃ ಪ್ರತಿಸಂಹರತೇ ಕರಂ || 3.16.21 ||

ಏತೇ ಹಿ ಸಮುಪಾಸೀನಾ ವಿಹಗಾ ಜಲಚಾರಿಣಃ |
ನಾವಗಾಹಂತಿ ಸಲಿಲಮಪ್ರಗಲ್ಭಾ ಇವಾಹವಂ || 3.16.22 ||

ಅವಶ್ಯಾಯತಮೋನದ್ಧಾ ನೀಹಾರತಮಸಾವೃತಾಃ |
ಪ್ರಸುಪ್ತಾ ಇವ ಲಕ್ಷ್ಯಂತೇ ವಿಪುಷ್ಪಾ ವನರಾಜಯಃ || 3.16.23 ||

ಬಾಷ್ಟಸಂಛನ್ನಸಲಿಲಾ ರುತವಿಜ್ಞೇಯಸಾರಸಾಃ |
ಹಿಮಾದ್ರ್ಯವಾಲುಕೈಸ್ತೀರೈಃ ಸರಿತೋ ಭಾಂತಿ ಸಾಂಪ್ರತಂ || 3.16.24 ||

ತುಷಾರಪತನಾಚ್ಚೈವ ಮೃದುತ್ವಾದ್ ಭಾಸ್ಕರಸ್ಯ ಚ |
ಶೈತ್ಯಾದಗ್ರಸ್ಥಮಪಿ ಪ್ರಾಯೇಣ ರಸವಜ್ಜಲಂ || 3.16.25 ||

ಜರಾಜರ್ಜರಿತ್ಯೈಃ ಪತ್ರ್ಯೈಃ ಶೀರ್ಣಕೇಸರಕರ್ಣಿಕೈಃ |
ನಾಲಶೇಷಾ ಹಿಮಧ್ವಸ್ತಾ ನ ಭಾಂತಿ ಕಮಲಾಕರಾಃ || 3.16.26 ||

ಅಸ್ಮಿಂಸ್ತು ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರ ಕಾಲೇ ದುಃಖಸಮನ್ವಿತಃ |
ತಪಶ್ಚರತಿ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ತ್ವದ್ಭಕ್ತ್ಯಾ ಭರತಃ ಪುರೇ || 3.16.27 ||

ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ರಾಜ್ಯಂ ಚ ಮಾನಂ ಚ ಭೋಗಾಂಶ್ಚ ವಿವಿಧಾನ್ ಬಹೂನ್ |
ತಪಸ್ವೀ ನಿಯತಾಹಾರಃ ಶೇತೇ ಶೇತೇ ಮಹೀತಲೇ || 3.16.28 ||

ಸೋಽಪಿ ವೇಲಾಮಿಮಾಂ ನೂನಮಭಿಷೇಕಾರ್ಥಮುದ್ಯತಃ |
ವೃತಃ ಪ್ರಕೃತಿಭಿನಿತ್ಯಂ ಪ್ರಯಾತಿ ಸರಯೂಂ ನದೀಂ || 3.16.29 ||

ಅತ್ಯಂತಸುಖಸಂವೃದ್ಧಃ ಸುಕುಮಾರೋ ಹಿಮಾರ್ದಿತಃ |
ಕಥಂ ತ್ವಪರರಾತ್ರೇಷು ಸರಯೂಮವಗಾಹತೇ || 3.16.30 ||

ಪದ್ಮಪತ್ರೇಕ್ಷಣಃ ಶ್ಯಾಮಃ ಶ್ರೀಮಾನ್ ನಿರುದರೋ ಮಹಾನ್ |
ಧರ್ಮಜ್ಞಃ ಸತ್ಯವಾದೀ ಚ ಹ್ರೀನಿಷೇವೋ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಃ || 3.16.31 ||

ಪ್ರಿಯಾಭಿಭಾಷೀ ಮಧುರೋ ದೀರ್ಘಬಾಹುರರಿಂದಮಃ |
ಸಂತ್ಯಜ್ಯ ವಿವಿಧಾನ್ ಸೌಖ್ಯಾನಾರ್ಯಂ ಸರ್ವಾತ್ಮನಾಶ್ರಿತಃ || 3.16.32 ||

ಜಿತಃ ಸ್ವರ್ಗಸ್ತವ ಭ್ರಾತ್ರಾ ಭರತೇನ ಮಹಾತ್ಮನಾ |
ವನಸ್ಥಮಪಿ ತಾಪಸ್ಯೇ ಯಸ್ತ್ವಾಮನುವಿಧೀಯತೇ || 3.16.33 ||

ನ ಪಿತ್ರೈಮನುವರ್ತಂತೇ ಮಾತೃಕಂ ದ್ವಿಪದಾ ಇತಿ |
ಖ್ಯಾತೋ ಲೋಕಪ್ರವಾದೋಽಯಂ ಭರತೇನಾನ್ಯಥಾ ಕೃತಃ || 3.16.34 ||

ಭರ್ತಾ ದಶರಥೋ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾಧುಶ್ಚ ಭರತಃ ಸುತಃ |
ಕಥಂ ನು ಸಾಂಬಾ ಕೈಕೇಯೀ ತಾದೃಶೀ ಕ್ರೂರದರ್ಶಿನೀ || 3.16.35 ||

ಇತ್ಯೇವಂ ಲಕ್ಷ್ಮಣೇ ವಾಕ್ಯಂ ಸ್ನೇಹಾದ್ ವದತಿ ಧಾರ್ಮಿಕೇ |
ಪರಿವಾದಂ ಜನನ್ಯಾಸ್ತಮಸಹನ್ ರಾಘವೋಽಬ್ರವೀತ್ || 3.16.36 ||

ನ ತೇಽಂಬಾ ಮಧ್ಯಮಾ ತಾತ ಗರ್ಹಿತವ್ಯಾ ಕದಾಚನ |
ತಾಮೇವೇಕ್ಷ್ವಾಕುನಾಥಸ್ಯ ಭರತಸ್ಯ ಕಥಾಂ ಕುರು || 3.16.37 ||

ನಿಶ್ಚಿತ್ತೈವ ಹಿ ಮೇ ಬುದ್ಧಿರ್ವನವಾಸೇ ದೃಢವ್ರತಾ |
ಭರತಸ್ನೇಹಸಂತಪ್ತಾ ಬಾಲಿಶೀಕ್ರಿಯತೇ ಪುನಃ || 3.16.38 ||

ಸಂಸ್ಮರಾಮ್ಯಸ್ಯ ವಾಕ್ಯಾನಿ ಪ್ರಿಯಾಣಿ ಮಧುರಾಣಿ ಚ |
ಹೃದ್ಯಾನ್ಯಮೃತಕಲ್ಪಾನಿ ಮನಃಪ್ರಹ್ಲಾದನಾನಿ ಚ || 3.16.39 ||

ಕದಾ ಹ್ಯಹಂ ಸಮೇಷ್ಯಾಮಿ ಭರತೇನ ಮಹಾತ್ಮನಾ |
ಶತ್ರುಘ್ನೇನ ಚ ವೀರೇಣ ತ್ವಯಾ ಚ ರಘುನಂದನ || 3.16.40 ||

ಇತ್ಯೇವಂ ವಿಲಪಂಸ್ತತ್ರ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಗೋದಾವರೀಂ ನದೀಂ |
ಚಕ್ರೇಽಭಿಷೇಕಂ ಕಾಕುತ್ಸ್ಥಃ ಸಾನುಜಃ ಸಹ ಸೀತಯಾ || 3.16.41 ||

ತರ್ಪಯಿತ್ವಾಥ ಸಲಿಲೈಸ್ತೈಃ ಪಿತ್ಯಾನ್ ದೈವತಾನಪಿ |
ಸ್ತುವಂತಿ ಸ್ಮೋದಿತಂ ಸೂರ್ಯ ದೇವತಾಶ್ಚ ತಥಾನಘಾಃ || 3.16.42 ||

ಕೃತಾಭಿಷೇಕಃ ಸ ರರಾಜ ರಾಮಃ
ಸೀತಾದ್ವಿತೀಯಃ ಸಹ ಲಕ್ಷ್ಮಣೇನ |
ಕೃತಾಭಿಷೇಕಸ್ತ್ವಗರಾಜಪುತ್ರಾ
ರುದ್ರಃ ಸನಂದಿರ್ಭಗವಾನಿವೇಶಃ || 3.16.43 ||

|| ಇತ್ಯಾಷೇಫ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣೇ ವಾಲ್ಮೀಕೀಯೇ ಆದಿಕಾವ್ಯೇ ಅರಣ್ಯಕಾಂಡೇ ಷೋಡಶಃ
ಸರ್ಗಃ ||